

I. Atidžiai perskaitykite straipsnį.

Būdamas 27 metų Vincas Mykolaitis-Putinas rašė: „Mano autobiografija nebus nei plati, nei įdomi. Jokio didelio žygio nesu atlikęs ir šiaip jau nepaprastų atsitikimų mano gyvenime nebuvo. [...] Taigi, nenorėdamas nieko klaidinti nei nuobodinti, nieko nė nerašau. Geriau, štai Jums mano kūrinį pluoštelis. Jeigu Jums įdomu, tarkite apie mane iš mano eilių. Aš manau, kad taip pat suklysite. Tačiau už savo spėjimus Jūs patys ir atsakote“ (cituojama iš naujesniosios poezijos antologijos „Vainikai“ (1921), kalba autentiška).

Vadovaudamasis šia Putino mintimi, kad už savo spėjimus pats ir atsakau, pateiksiu savotišką šio LIETUVIŲ LITERATŪROS KLASIKO PSICHOLOGINĮ ESKIZĄ. Pateiksiu remdamasis viešai prieinamu Myers ir Briggs asmenybės testo (MBTI) teoriniu modeliu, įkvėptu dar Carlo Gustavo Jungo idėjų. Pagal šį modelį žmogaus asmenybės tipą galima identifikuoti atsižvelgus į keturis bruožus.

1 bruožas nusako, kuriam pasauliui žmogus teikia pirmenybę – savo vidiniam idėjų, vaizdinių (introversija) ar išoriniam žmonių, daiktų ir pan. (ekstraversija). Analizuodamas savo vidinį pasaulį, o per jį ir bendrąsias egzistencines patirtis V. Mykolaitis-Putinas atskleidė stipriąsias savo, kaip kūrėjo, savybes, sukūrė vieną ryškiausių psichologiškai charakterizuotų lietuvių prozos personažų – Liudą Vasarį. Be to, pats kūrėjas apie save yra sakęs: „Jei kur ir dalyvavau, tai laikiausi pasyviai. Bendrauti su žmonėmis taip pat nemėgau. Vienatvė – įgimtas mano charakterio bruožas. Man retai kada, o gal ir niekad, nebūva nuobodu vienam, o žmonėse, pobūviuose, svečiuose – dažnai“ (Jonas Lankutis, „Vincas Mykolaičio-Putino meninis pasaulis“, in: Vincas Mykolaitis-Putinas, Raštai, Vilnius: Vaga, t. 1, 1989, p. 12–13). Nebuvo taip, kad vengdavo žmonių ir kompanijos, tai taip pat buvo svarbi jo gyvenimo dalis, tačiau susidaro įspūdis, kad gal ne tiek dėl pačių žmonių, kiek dėl galimybių padiskutuoti apie meną, kūrybą, paskaityti savo ir paklausti kitų poezijos. Taip pat įdomu, kad kaip vienus išimintiniausių vaikystės įspūdžių apie tėvą Putinas mini retus atvejus, kai jį išvydo panirusį į savo vidinius apmąstymus, vaizdinius (Dainora Eigminienė, Vincas Mykolaitis-Putinas: gyvenimas ir kūryba, Vilnius: Baltos lankos, 2001, p. 6).

2 bruožas nusako, kokiam supratimui žmogus teikia pirmenybę – praktiškam, orientuotam į tai, kas realu, ir paremtam patirtimi ar intuicijai, paremtam savarankišku mąstymu, įspūdžiais ir įvairiomis galimybėmis. Putino kūryba rodo pirmiausia jį buvus įvairių reikšmių ir simbolių kūrėju. Jis remdamasis savo plačiu humanitariniu išsilavinimu ne tiek norėjo išsaugoti tai, kas jau sukurta, kiek siekė pažangos – šaliai, kultūrai, žmogui. Kaip rašo Jonas Lankutis: „atkakliai priešinosi dogmatinėms ir siaurai utilitarinėms meno vertinimo koncepcijoms, karštai polemizavo su A. Jakštu-Dambrausku, Vaižgantu ir kitais klerikalinės krypties kritikais“ (J. Lankutis, „Vincas Mykolaičio-Putino meninis pasaulis“, p. 10). Pasaulį suprato ne tiek stebėdamas ir fiksuodamas tiesioginę realybę, kiek kliaudamasis savaisiais įspūdžiais ir tuo, ką jie gali pasakyti apie pasaulį“. D. Eigminienė teigia: „Materialus pasaulis nedomina Putino pats savaime, o tik kaip medžiaga poetiniam vaizdui“ (p. 22).

3 bruožas nusako, kaip žmogus linkęs priimti sprendimus – dažniau remiasi savo įsitikinimais, principais ir logika ar labiau atsižvelgia į santykius su kitais žmonėmis, situacijos specifika. Gyvenime Putinui teko priimti ganėtinai sunkių sprendimų, kai kurie jį ryškiai išskyrė iš žmonių tarpo (pasitraukimas iš kunigystės), kai kuriuos teko priimti visiems rašytojams (emigruoti ar likti Lietuvoje prasidedant sovietų okupacijai). Atrodo, kad, jaunystėje nebuvęs itin ryžtingas ir teikęs pirmenybę ne savo, o tėvų ar kitų žmonių nuomonėms, galiausiai ryžosi įgyvendinti tai, ką viduje jautė būsiant teisingiausia, nors dauguma žmonių jo, jau garsaus kunigo poeto, greičiausiai nesuprato, – paliko kunigystę ir susituokė. Kūrėjas nesiveldavo į emocingus ginčus, tačiau autoritetas ir įsitikinimai jam buvo svarbūs. Visą gyvenimą laikėsi Fribūro ir Miuncheno universitetuose susiformavusių estetizmo principų. Kaip pasakojo Meilė Lukšienė: „Literatūros katedros branduoliui Putinas buvo didžioji atspara. Jo estetinė nuovoka, jo poetinio jausmo iškilumas buvo svarbus. Tuo metu gyvenimas buitiskėjo, buvo primetama ideologija, o Putinas liko ištikimas estetizmui“ (D. Eigminienė, Vincas Mykolaitis-Putinas, p. 16). Kita vertus, Putinas atsižvelgdavo ir į situacijos specifika, ieškodavo, kaip ir kada geriausiai išreikšti savo įsitikinimus, kad nepasirodytų įžūlus.

4 bruožas nusako, kuo žmogus labiau remiasi formuodamas savo gyvenimo būdą – planavimu, iš anksto priimtais sprendimais ir tvarka ar lankstumu ir spontaniškumu. Atrodo, kad jau minėti svarbūs V. Mykolaičio-Putino veiksmai buvo suplanuoti ir apgalvoti. Be abejo, jis vertino savo veiksmų laisvę, todėl neištraukė į propagandinę kūrybą, tačiau balansuoti tarp savo, kitų žmonių ir sovietinės valdžios poreikių jam padėjo ne kokie nors spontaniški sprendimai, o kruopščiai apmąstyti veiksmai. Juozas Keliuotis Putiną apibūdina taip: „turėjo puikią ir tikslią uoslę“, jis išdėsto mintį, kad Putinas visus sunkiuosius sprendimus įgyvendino jam palankiu metu, taigi nelabai kuo rizikavo, prisitaikė prie aplinkybių. Ne visai sutinku. Manau, tai tik liudija, kad poetas nesielgdavo spontaniškai. Tiesa, ir pats kūrėjas matė save kaip neryžtingą, dvejojantį, tačiau tai daugiau lėmė nepasitikėjimas savimi, o ne prisitaikėliškumas. Sunku būtų paaiškinti Putino įgytą autoritetą kitaip nei kryptingu ir apgalvotu savųjų įsitikinimų ir idealų laikymusi.

Apibendrinimas. V. Mykolaitis-Putinas pirmenybę teikė savo vidiniam pasauliui, savarankiškam, įspūdžiais paremtam supratimui. Pasiekęs asmenybės brandą sprendimus priimdavo grįsdamas išsiugdytais principais, asmeniniais idealais, nors ir kitų žmonių nuomonė jam buvo svarbi. Gyvenimo būdą formavo apgalvotais, atsakingais veiksmais. **Justinas Dižavičius.**

II. Darbas grupėmis. 1 grupė – 1 bruožas.

Užduotys. Pildydami lentelę 1) įvardinkite ir apibrėžkite 4 asmenybės bruožus pagal Myers ir Briggs asmenybės testo teorinį modelį; 2) suraskite ir užrašykite lietuvių literatūros klasiko Vinco Mykolaičio-Putino psichologinį eskizą įrodančią teorinę straipsnio medžiagą; 3) remdamiesi Putino kūryba suraskite pavyzdžių, pagrindžiančių mintį, kad rašytojo asmenybę bei jo pasaulėžiūrą galime pažinti iš simbolistinės poezijos ir romano „Altorių šešėly“ (mokytojo nurodyti tekstai); 4) pristatykite grupės išvadas, įžvalgas apie Putino asmenybės ir kūrybos sąsajas.

Asmenybės bruožas pagal Myers ir Briggs asmenybės testo teorinį modelį	Teorinė straipsnio medžiaga, pagrindžianti Vinco Mykolaičio-Putino psichologinį eskizą	Pavyzdžiai, įrodantys mintį, kad rašytojo asmenybę galime geriau pažinti iš jo lyrikos ir romano „Altorių šešėly“	Išvados. Putino asmenybės ir kūrybos sąsajos
1 bruožas.			
2 bruožas.			
3 bruožas.			
4 bruožas.			

Į pagalbą mokytojui. Galimi atsakymai.

<p>Asmenybės bruožas, artimas Putinui, pagal Myers ir Briggs asmenybės testo teorinį modelį</p>	<p>Teorinė straipsnio medžiaga, pagrindžianti Vinco Mykolaičio-Putino psichologinį eskizą</p>	<p>Pavyzdžiai, įrodantys mintį, kad rašytojo asmenybę bei pasaulėžiūrą galime pažinti iš jo lyrikos ir romano „Altorių šešėly“</p>	<p>Išvados. Putino asmenybės ir kūrybos sąsajos</p>
<p>1 bruožas. Introvertas. Žmogus teikia pirmenybę – savo vidiniam idėjų, vaizdinių pasauliui.</p>	<p>„Jei kur ir dalyvavau, tai laikiausi pasyviai. Bendrauti su žmonėmis taip pat nemėgau. Vienatvė – įgimtas mano charakterio bruožas“.</p>	<p>Pvz. „Vergas“– „Būsi vergas ir vergausi amžinai“. Vergas yra savo uždaros būties auka ir sargas, pats „prie savo laimės angos pastatytas“. Žmogaus dvasia – kalinė, kurią reikia išlaisvinti, bet ir kalėjimo, ir laisvės pasirinkimas – tik žmogaus valioje.</p>	
<p>2 bruožas. Teikia pirmenybę intuityviam, paremtam savarankišku mąstymu, įspūdžiais ir įvairiomis galimybėmis mąstymui.</p>	<p>Siekė pažangos – šaliai, kultūrai, žmogui. Atkakliai priešinosi dogmatinėms meno vertinimo koncepcijoms, karštai polemizavo su klerikalinės krypties kritikais. Liko ištikimas estetizmui, pasaulį suprato kliaudamasis savaisiais įspūdžiais.</p>	<p>Pvz. „Skriski, are“. Eilėraščio žmogus paguodos neranda žemiškuose dalykuose, jam svarbios svajonės ir išmintis, „liepsnos krūtinėj“, siela siekia dangaus, jo begalybės, nežinomybės, veržiasi į gėrį, grožį, laisvę: „Pasauli begalini/ Gaivalingą tavo galią siela mini.“</p>	
<p>3 bruožas. Žmogus priima sprendimus remdamasis savo įsitikinimais, principais ir logika, bet ir atsižvelgia į santykius su kitais žmonėmis, situacijos specifiką.</p>	<p>Brandos kelias. Jaunystėje nebuvo itin ryžtingas ir teikęs pirmenybę ne savo, o kitų žmonių nuomonėms, galiausiai ryžosi įgyvendinti tai, ką viduje jautė būsiant teisingiausia. Kūrėjas nesiveldavo į emociingus ginčus, tačiau autoritetas ir estetizmo įsitikinimai jam buvo svarbūs.</p>	<p>Pvz. „Altorių šešėly“. Santykiai su Aukse. Trečiojoje romano dalyje „Išsivadavimas“ pagrindinis veikėjas, visiškai supasaulėjęs, nors vis dar nenutraukęs saitų su kunigija, grįžta į Lietuvą po dešimties gyvenimo Europoje metų. Miesto kunigai sėkmingai derina dvigubą gyvenimą, bet Vasariui jis darosi koptus. Galutinis postūmis yra meilė Amerikos lietuvei Aukse, su kuria Vasaris sieja savo ateitį.</p>	
<p>4 bruožas. Žmogus formuodamas savo gyvenimo būdą remiasi – planavimu, iš anksto priimtais sprendimais ir tvarka.</p>	<p>Putino veiksmai buvo suplanuoti ir apgalvoti, „turėjo puikią ir tikslią uoslę“, visus sunkiuosius sprendimus įgyvendino jam palankiu metu, būdingas kryptingas ir apgalvotas įsitikinimų ir idealų laikymasis.</p>	<p>Pvz. „Vivos plango, mortuos voco“. Žmogus savo kelią renkasi siedamas jį su lietuvių tautos istorine patirtimi: „einu į laisvę“..., „krauju širdis pasruvo/ Ir prievartai paklusti neišmoko“.</p>	

P.S. „Simbolistai savo mintis ir jausmus stengėsi išreikšti netiesiogiai: simboliais, simboliškais vaizdais, garsų sąskambiais, asociacijomis. Pasaulis pažįstamas ne tiesiogine rega, realistiniu tyrinėjimu, visuomenės stebėjimu, bet individualia kontempliacija, ypatinga intuicija, kuria apdovanoti menininkai. Muzika, dailė, poezija daugiaprasmiai simboliais gali daugiau pasakyti apie nematomas, bet egzistuojančias esmes nei gamtos ar istorijos mokslai. Į savistabą linkusiam Mykolaičiui-Putinui toks santykis su pasauliu buvo labai artimas. Negalėdamas savyje suderinti kunigo ir poeto, jis išgyveno didelę apsisprendimo dramą. Vidiniams prieštaravimams išreikšti geriausiai tiko simbolių kalba. Ja poetas apmąstė žmogaus galimybes (ciklas „Viršūnės ir gelmės“), vidinį prieštarumą (ciklas „Pesimizmo himnai“), laisvės ir nelaisvės įtampą (poema „Vergas“), Dievo ir žmogaus santykį („Rūpintojėlis“). Mykolaitis-Putinas lietuvių poeziją nukreipė nuo visuomeninių problemų į individo būties filosofinę refleksiją, suteikė jai bendražmogiško universalumo ir dramatismo.

1945 m. sukurta poema „Vivos plango, mortuos voco“ („Gyvuosius apraudu, mirusiuosius šaukiu“). Poetas pranašų kalba, apokaliptiniais regėjimais („Praskrido raitelis ant žirgo / Ir dalgis sutemoj sužvango...“) išreiškė kaltinimus totalitarinei prievartos sistemai, pasmerkė moralinį išsigimimą („Ir tribunoluos išdidžiai / Teisiuosius smerkia žmogžudžiai“), bailius ir pataikūnus („Jau aukurus sugriovę, / Žyniai jums gieda šlovę“), šaukėsi Dievo pagalbos, mirusiųjų keršto, išsakė savo pasipiktinimą ir nusivylimą.

Mykolaitis-Putinas pats balansavo ant grėsmingos ribos. Jis, kaip ir kiti rašytojai, nuolat jautė moralinį terorą jie buvo kritikuojami už nepakankamą optimizmą, „buržuazinės“ ideologijos liekanas, individualizmą, menką idėjiškumą, spaudžiami kurti lozunginę, politizuotą literatūrą“. Eugenijus Žmuida